

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob

Vzhledem k tomu, že dne 1. 12. 2016 nabyla účinnosti novela zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZTOPO“), která zavádí celou řadu podstatných změn v této oblasti, přinášíme krátké shrnutí těchto změn a doporučení k přijmutí opatření ve společnostech.

Rozšíření počtu trestných činů

Novela č. 183/2016 Sb. v první řadě rozšířila okruh trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit. Nově byl okruh těchto trestných činů rozšířen (z přechozích 84 trestných činů na přibližně 200 trestných činů) a zavádí se zcela opačné pojetí než doposud, kdy právnická osoba bude nově moci být trestána za všechny trestné činy uvedené v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, s výjimkou trestných činů vyjmenovaných v § 7 ZTOPO. **Od prvního prosince 2016 bude moci být právnická osoba nově potrestána například za zpronevěru, neoprávněné užívání cizí věci, porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, pomluvu, krádež nebo porušení povinnosti při správě cizího majetku!**

Úprava okruhu osob, které mohou založit trestní odpovědnost právnické osoby

Došlo také k úpravě okruhu osob, které svým jednáním mohou založit trestní odpovědnost právnické osoby (tyto změny jsou v dalším textu podtrženy). Právnické osobě tedy lze přičítat spáchání trestného činu, jestliže byl spáchán v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti (a) jednáním statutárního orgánu či jeho člena, anebo jinou osobou ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat; (b) jednáním osoby ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu (a); (standardně se bude jednat o vrcholový management firem, tj. generální ředitele, obchodní ředitele, výrobní ředitele, nákupní ředitele, atp.); (c) jednáním toho, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby. Úprava týkající se založení trestní odpovědnosti právnické osoby jejím zaměstnancem zůstala nezměněna.

Rozšíření možnosti zproštění se odpovědnosti právnické osoby

Jako zásadní se pak jeví novelizace v otázce zproštění se trestní odpovědnosti právnickou osobou. Doposud se právnická osoba mohla zprostit trestní odpovědnosti jen v případech, kdy byl trestný čin spáchán zaměstnancem či osobou v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, a právnická osoba prokázala, že orgány právnické osoby provedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu (např. zákoníku práce) nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména provedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo učinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

Nově se však vedle této možnosti zakotvil pátý odstavec paragrafu 8 ZTOPO, který stanoví, že právnická osoba se též zprostit trestní odpovědnosti, **pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v § 8 odst. 1 ZTOPO zabránila**. Toto doplnění však obsahuje minimálně stejné nejasnosti, jako doposud platná úprava. Zákon totiž po právnické osobě vyžaduje vynaložení veškerého úsilí, a které bylo možno spravedlivě požadovat.

Výkladové obtíže s pojmem spravedlivě požadovat se řeší už od přijetí ZTOPO, jelikož je použit i ve vztahu ke zproštění se trestní odpovědnosti právnické osoby v souvislosti s činy jejích zaměstnanců, protože tento pojem do té doby nebyl trestním právem nikdy použit a dodnes není jeho výklad vyjasněn. K tomu novela přidává další problematické sousloví vynaložení veškerého úsilí, které je bohužel též dosud v trestním právu neznámé a zatím se předpokládá, že by se mělo jednat o nejpřísnější variantu, kterou mohl zákonodárce zvolit, protože nic víc, než veškeré úsilí už vynaložit není možné.

Návrhy opatření, které by právnická osoba měla přijmout

- 1) stanovení preventivních povinností ve vztahu k trestné činnosti ve statutech, pracovních či organizačních řádech a dalších vnitřních předpisech právnické osoby;
- 2) přijetí etických kodexů, jednotných pravidel chování předmětných osob, protikorupční programy, semináře, školení jak se chovat uvnitř i vně právnické osoby;
- 3) zajištění vedení řádného účetnictví, vyhotovování a uchovávání (archivace) všech dalších dokladů, zejména týkajících se zasedání a rozhodování statutárního orgánu, kontrolního orgánu a všech dalších orgánů právnické osoby => vytvoření vnitřního systému uchování informací, který musí být zcela transparentní a zpětně nezpochybnitelný. Důležité také je, aby právnická osoba měla za tím účelem vypracovaný skartační řád, spisový řád a archivační řád;
- 4) pověření určitého oddělení či osoby, která bude odpovídat za dodržování a kontrolu přijatých opatření (např. oddělení vnitřního auditu);
- 5) možnost zřízení interního či externího ombudsmana;
- 6) nastavení kontrolních a vyhledávacích mechanismů pro případy, kdy ke spáchání trestného činu již došlo – úkolem je nejen odhalení, ale také zamezení či odstranění následků trestného činu.

Shrnutí

1/ Novela ZTOPO zásadním způsobem rozšířila počet trestných činů, které může právnická osoba spáchat.

2/ Novela ZTOPO zakotvila způsob, jak se právnická osoba může zbavit trestní odpovědnosti. Tato změna však po právnické osobě vyžaduje, aby vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možné spravedlivě požadovat. O přesném významu těchto pojmů a o opatřeních, které budou dostatečné pro zbavení se trestní odpovědnosti, však bude muset rozhodnout až Nejvyšší soud při řešení této otázky. Velmi pravděpodobné že by se mělo jednat ještě o vyšší standard opatření, než která dosud ZTOPO vyžadoval ve vztahu k zaměstnancům právnických osob.

3/ Doporučujeme i ve vztahu k předcházení potenciální trestní odpovědnosti zavést co nejvíce preventivních opatření, jak jsou výše popsána, a také tzv. opatření reaktivní, která v případě spáchání trestného činu zamezí jeho následkům. Pro zbavení se trestní odpovědnosti bude vždy potřeba, aby předmětné osoby byly skutečně seznámeny s obsahem přijatých opatření, aby jim rozuměly. Dále by právnická osoba měla kontrolovat dodržování a vynucovat plnění přijatých opatření, vyhodnocovat jejich účinnost a faktické naplňování, aktivně hledat a odstraňovat případné nedostatky v opatřeních a vyvozovat odpovědnost za jejich nedodržování.

Zajímavá soudní rozhodnutí

K souběhu funkcí

Ústavní soud se ve svém nálezu I. ÚS 190/15 ze dne 13. 9. 2016 zabýval souběhem funkcí člena statutárního orgánu a generálního ředitele společnosti, tedy situací, ke které se ustálená judikatura staví negativně. Ústavní soud vyjádřil nespokojenost s ustálenou argumentací soudů nižších instancí, která z jeho pohledu nesplňuje požadavky na řádné odůvodnění.

V konkrétním případě se jednalo o mzdu, kterou si zaměstnanec nárokoval i po odvolání z funkce předsedy představenstva. Osoba byla odvolána také z místa generálního ředitele a byla mu dána výpověď. Okresní i krajský soud daly zaměstnanci za pravdu, když shodně prohlásily, že okruh povinností generálního ředitele je širší než okruh povinností předsedy představenstva, a tudíž se nejedná o souběh funkcí. Nejvyšší soud naopak obě předchozí rozhodnutí zrušil s odůvodněním, že se jedná o souběh činností, neboť okruhy činností generálního ředitele a předsedy představenstva se překrývají. Právě překrývání okruhu činností má podle Nejvyššího soudu za následek neplatnost manažerské (pracovní) smlouvy.

Ústavní soud vymezil dva důvody, na kterých problematika souběhu funkce stojí. Tím prvním je fakt, že **výkon činnosti člena statutárního orgánu není nikterak upraven zákoníkem práce.** Z pracovněprávního pohledu však není důvod, proč by tomu tak nemohlo být a proč by nemohl například předseda představenstva vykonávat svou činnost na základě smlouvy ujednané v režimu zákoníku práce.

Druhým důvodem je důraz na obchodněprávní aspekt, tedy konkrétně názor Nejvyššího soudu, že výkon činnosti v pracovněprávním vztahu odporuje povaze obchodních korporací. Ústavní soud se ohradil proti takovýmto závěrům, které nejsou podloženy konkrétními argumenty. Zdůraznil, že souběh funkcí není upraven zákonem a **zákaz soukromoprávního jednání, který není upraven zákonem, musí být ze strany soudů řádně odůvodněn**, jinak by se jednalo o soudcovského dotváření práva.

Přestože se závěr Ústavního osudu jeví jako přelomový a mnohé informační portály o tomto takto referují dokonce mnohdy se závěrem, že je souběh funkcí umožněn, není tomu tak, jelikož Ústavní soud dal prostor Nejvyššímu soudu obhájit svou dosavadní interpretaci. Předpokládáme, že v budoucnu tedy padne finální rozhodnutí buď soudu Nejvyššího, nebo Ústavního, který souběh funkcí umožní, nicméně do této doby **nadále doporučujeme klientům uzavírat se členy statutárních orgánů obchodních korporací (jednatelé, členové představenstva) smlouvy o výkonu funkce a nikoliv pracovní smlouvy.**

Legislativní změny

K některým novinkám z konce roku...

Na začátku nového roku 2017 nabude účinnosti mnoho zákonných předpisů, přičemž škála upravovaných oblastí je široká. Cílem tohoto příspěvku je upozornit na změny nejvýznamnější.

Novely v povolování spojování soutěžitelů

Zásadní novinkou je vydání zcela nového okruhu informací ve formě vyhlášky č. 294/2016 Sb., které je zapotřebí doložit k návrhu na povolení spojení soutěžitelů namísto stávajících. UOHS naštěstí k těmto novým požadavkům připravil zároveň metodické pokyny (soft law), dle kterých je nutné postupovat pro zdárné dotažení řízení.

Dále byl novelizován přímo zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění zákonem č. 293/2016 Sb., kterým mimo jiné došlo ke zpřesnění režimu tzv. zjednodušeného řízení povolení spojení soutěžitelů, a to zakotvením možnosti vyžádat si dokumenty ze strany UOHS po účastnících řízeních, aniž by došlo k opuštění režimu zjednodušeného řízení.

DPH

Ke změně sazeb DPH v roce 2017 nedojde, beze změny však **zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty** nezůstane. Vedle již dříve zavedeného pojmu nespolehlivého plátce se zavádí další pojem, tentokrát nespolehlivé osoby. Nový institut tak pokrývá značně širší okruh subjektů. Nespolehlivou osobou se tak mohou stát jakékoli fyzické či právnické osoby, které nejsou plátcí DPH. Novela tak reaguje na situace, kdy docházelo k rušení registrací nespolehlivých plátců. Zrušení registrace těchto osob pak následně způsobila odznačení nespolehlivého plátce. Na nespolehlivé plátce by se po zrušení registrace nahlíželo jako na nespolehlivé osoby. Současně by se na nespolehlivé osoby, které se staly plátcí DPH, nahlíželo jako na nespolehlivé plátce.

Změna výše minimální i zaručené mzdy

Minimální mzda se od nového roku zvyšuje na částku 11.000 Kč měsíčně, přičemž hodinová minimální mzda je stanovována na částku 66 Kč. Institut minimální mzdy se využívá u prací bez nároků na kvalifikaci nebo výkon činností dle dohod mimo pracovní poměr (dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti) a musí ji respektovat zaměstnavatelé v soukromé sféře. Upozorňujeme, že na ostatní zaměstnance (kvalifikované) se vztahují i tzv. nejnižší úrovně zaručené mzdy, které jsou též od 1.1.2017 navýšeny. Zaručená mzda je odstupňovaná do sedmi tříd následujících po minimální mzdě dle složitosti vykonávané práce. Odměňování zaměstnanců proto musí respektovat jak zaručenou tak minimální mzdu.

Změna účtů zdravotních pojišťoven

Zdravotní pojišťovny zruší do února 2017 své účty u standardních bank a vytvoří si nové účty u České národní banky. Zaměstnavatelé budou zasílat pojistné na tyto nové účty u ČNB!

PODPORUJEME NADAČNÍ FOND ADVOKÁTI DĚTEM
www.advokatidetem.cz

Informace obsažené v tomto bulletinu jsou pouze obecného charakteru s cílem poskytnout orientační přehled o aktualitách z legislativy a ze soudních rozhodnutí. Tento bulletin by proto neměl být bez dalšího používán jako podklad pro přijímání podnikatelských ani jiných rozhodnutí a konkrétní informace vztahující se k tématům uvedeným v tomto bulletinu by měly být konzultovány dříve, než na jejich základě bude učiněno příslušné rozhodnutí.

© 2017 DRV Legal, s.r.o.